

mikrokozmosz aurája mellett — megteremti az autenticitás érzetét.

A folyton váltakozó elbeszélői állásfoglalás a több, egyidejűleg érvényesnek tartott elbeszélői véleményvel kapcsolatban egyfelől izgalmas kirakósjátékká szervezi a novellákat, másfelől rávilágít a valóság-érzékelés egyénekenkénti különbözőségeire. Vida úgy válik e „nem szabad és nem királyi” város krónikásává, hogy közben azon kesereg, nincs olyan hiteles krónikása városának, amilyen kívánatos volna; ugyanakkor ő maga ezekből a hallomásos elbeszélésekből, komolyan vett, valós vagy valótlan véleményekből egy olyan verziót rak össze, amely az olvasót további játékra hívja: alkossa meg ő is a sajátját. A könyvborítóra kiemelt részlet („Nincs nagyobb irodalmi modortalanság, mint egy nő nélküli történet”) már az olvasás előtt sem hagy kétséget afelől, hogy a nők fontos szereplői lesznek ezeknek a novelláknak — és valóban. A csupán néhány ecsetvonással, kidolgozatlanul vagy éppen jelzésértékkel felrajzolt nőalakok adják meg a történetek kovászát, mert még e vázlatos jelenlétük is képes felkelteni és egyben megtestesíteni a megfoghatatlan, tárgy nélküli vágyat, amely a szereplőkből árad.

FALVAI MÁTYÁS

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2007,*
314 oldal, 2690 Ft)

VASADI PÉTER:
Intarzia

A költészet: beszéd. A költészet nyelvhasználat, szavak meghatározott rendje, a válogatás nagyszerű eredménye pedig vers, költemény. A költészet kihallgatott magánbeszélgetés, belső beszéd, beszéd az elmúlás felől, a múlás elé. Közelfiünk, a távolodás biztos tudatával, minden van, *úgy* van, ahogy, egyszer, másszor, ugyanakkor: minden máshol és máshogy van, nem úgy, ahogy hagytuk, vagy szerettük volna, hogy legyen. S vannak költészetek, amelyek ezt a múltást tematizálják; témává, feloldhatatlan, mégis sokszorosan körüljárt dilemmává terebélyesítik. Vasadi Péter újabb kötetében a kimondás az egyik legfontosabb szövegszervező, a beszéd állítása: „a fogak zsilipje / útját állja, / az ajak-redőny. / És összetömörül. / Megrostálja a mondatot. / Elhull a főnév, melléknév, / határozó, a hol, a minek. / Az igék túlélnek őket. / S az igéket az Ige” (*Világosság*).

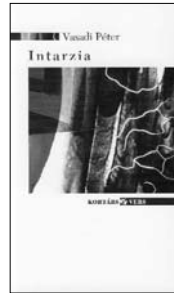
A kimondás, megnevezés mellett domináns szerepe van a költészet újraértelmezésének. Nem véletlen, hogy a kötetben szép számmal találunk hommage-jellegű opusokat, Weöres Sándor, József Attila új(abb) versbe idézése mindig a költői mesterség, továbbá a költői attitűd felmutatásának, követésének apropóján realizálódik.

Különválik tehát a költészet művelése és annak tartalmi vonatkozása; nemcsak a tartalom a fontos, hanem az alkotás, annak mikéntje is. Ez utóbbi egyébként Vasadi egyik alapkérdése, nevezetesen: hogyan lehet a teljességről beszélni (annak biztos tudatában) a nyelv eszközeivel?

A nyelvi komponensek között feltűnő a szó primátusa; a szókeresés, a rácsodálkozás, a szavak jelentésmezejének figyelmeztetése ékes-szóloán tanúskodik erről. Elválaszthatatlanul egymásba fonódik a szó tárgyi, jelölő funkciója, valamint a líraiságból fakadó személyesség: „Te fű. Ti kövek. Te homok. / Te inda. Ti fák a tűlevelekkel. / Te toboz. Te serkenő fűz- / csemete, királynői, ahogyan / barkásodsz. Mit néztek / állhata-
tos növényi szeméremmel? / Rátok ereszkedik nesztelenül / az ország. Szent személyesség nyilall a gyökérrig” (*Tésvériség*). Ugyanakkor a kötet verseit elsődlegesen a gondolatok ritmikus rendezettsége határozza meg. Két irányból is ellenőrzés alá kerül tehát a rendetlenség (káosz): részint a szó leképező, kimondó, megnevező erejébe vetett hit, részint pedig az intellektus elrendező mechanizmusai által. A rend oldalán említhető még a transzcendenciába vetett hit is; Krisztus és más bibliai alakok idézése, újrafelismerése, a görög mito-

lógia alakjainak felvonultatása ezt látszik megerősíteni.

A kötet első tematikai egysége, *A szépség jött az esztétikum felmutatását, tetten érését tűzi ki célul. Nem elfeledkezve a rilkei imperatívuszról (sehol világ, csak belül), ami a kötet mottójaként eleve jelzi ennek az attitűdnek a meglétét, a Weltinnerraum (belső világtér) a weöresi teljesség eszményével egészül ki. A személyiség esztétikumát tehát két irányból szervezi; a nevel-*

zett belső világtérbe transzponálja azt, amit kintről von el. Költői világát egyszerűen határozza meg és határolja be a kint és bent folyamatosan oszcilláló kettőssége. A második ciklusban (*Az éj fajtái*) erőteljesebbé válik a kérdésfeltevés. Vasadi a metafizikai alapkérdések felől közelít, s aktualizálja azokat. A harmadik rész, a *Minden máshol van* pedig a folytonos változás, váltakozás, elhasonulás felmutatásával teszi teljessé az intarzia értelmezési tartományát. A berakás (beágyazottság) nyomában, mondhatnánk, a különféle regiszterek ütközési horizontjában áll(unk), éppen történésben, történetesen: „Ha itt, arrafelé is. / Ha arrafelé, bennem. / Ha bennem, bennetek is. / Ha mindenkiben, mégsem / én, se te, se ők, s ha / egyikünk se külön, / de mindnyájunkban, / akkor ő más. Ő a Más. / Ám egy velünk. Ha

egy / velünk, akkor én is, / te is, ők is, de másként” (*Más és máshol*). Vasadi Péter lírája magasrendű költészet: kíméletlen logikával, rendet akarva, teremtve egy kaotikus világban.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(Kortárs Kiadó, Budapest, 2007,
136 oldal, 1800 Ft)

TOLVAJ ZOLTÁN: *Töréstezt*

„Üdítően elegyes, de a lényege egynemű és személyre szabott. Ha ehhez még idősovdvén története is támad a szerzőnek, költő és kiadója úgy nézhet majd vissza *A medve lépései* című kötetre, mint egy fiatalembernek a kiteljesedő költői pályán tett első, ígéretes lépteire” —írta enyhe cinizmussal Orbán Ottó Tolvaj Zoltán 2001-ben megjelent első kötetéről. Sajnos ő, Tolvaj egyik mestere már nem érthette meg a második kötetet, a *Törésteztet*.

Az öt részre felosztott kötetben (*Harctér; hajnal, nyugalom; Ráktérítő; Nemeznemzés; Melyet korcsában szerzett; Hologram*) nincs radikális váltás az előző kötethez képest. *A medve lépéseiben* mégis inkább a dolgok összeállítása a jellemző, míg

a *Töréstezt*, ahogy címe is mutatja, a dolgok szétszedésével foglalkozik, kísérletezik a maga didaktikus, emelkedett hangvételével.

A kötet nyitóverse, a *Curriculum helyett* egyfajta válaszként is fel fogható a fenti Orbán-kritikára. Bár Tolvaj szinte mentegetőzve kezdi: „Csak élek. Csupa semmisség”, ez a kijelentés — a kötetre egyébként igen jellemző — halmozott képeken keresztül mégis megcáfolódik. Az élet írja a maga történetét, már amennyire napjainkban története lehet az életnek, az embernek. Az életet pedig megírja a költő, kora krónikása.

Könnyedén, kísérletezve játszik a nyelvvel, szabad és kötött formákkal, korokkal és énekekkel. Bibliai, antik, mitologikus, klasszikus témák és személyek keverednek a mával és a 21. század léthelyzeteivel, ügyesen egyensúlyozva az ünnepi díszesség és a szürke hétköznapiak, szent és profán között. Ahogy *Egy felbőszült járókelő ráveti magát a Múzeum lépcsőin mikrofonpróbát tartó P. Sándor költővédő kísértetére* című versében írja, „a szent közepszerűség” költője ő, aki számtalanszor kerül ellentmondása önmagával, énjeivel.

„Ne komponálj. Kertelj és unatkozz. / A tétlenség majd felségít magadhoz. / Élj örülten egyhangú életet. / Egyetlen pillanat-

